

برنامه‌های عراقچی

سیدعباس عراقچی، دیپلمات نام‌آشنای کشورمان که به‌عنوان وزیر امور خارجه دولت چهاردهم معرفی شده است، در برنامه‌ای که به نمایندگان مجلس شورای اسلامی ارائه داده، تاکید کرده است که دیپلماسی «فراگیر، فعال و اثرگذار» را در دستور کار خود دارد. در این برنامه به موارد متعددی اشاره شده است، از جمله اینکه هماهنگی کامل میدان و دیپلماسی، حمایت همه‌جانبه از محور مقاومت، تعامل «عزتمندانه، کارکردگرا و فرصت‌محور» با اروپا، جلوگیری از بازسازی امنیتی‌سازی اجماعی علیه ایران در شورای امنیت؛ و رفع شرافتمندانه تحریم‌ها با مذاکرات هدفمند و غیرفرسایشی از جمله محورهای برنامه عراقچی برای اداره دستگاه سیاست خارجی است. وزیر پیشنهادی امور خارجه تاکید کرده از «تمامی ظرفیت‌های سیاست خارجی برای خنثی‌سازی بی‌اثرسازی تحریم‌ها و کاهش هزینه‌های آنها» استفاده خواهد کرد و در جهت «رفع شرافتمندانه تحریم‌ها، به‌ویژه تحریم‌های یک‌جانبه، از طریق مذاکرات جدی، هدفمند و غیرفرسایشی، با حفظ مواضع قطعی نظام» خواهد کوشید. توجه به حقوق و سهم ایران از کربدها و راه‌های ترازیت یکی دیگر از برنامه‌های عراقچی است. او در برنامه خود برای وزارت امور خارجه نوشته که برای «جلوگیری از تهی‌سازی ظرفیت‌های جغرافیایی کشور، به‌ویژه در حوزه حمل‌ونقل منطقه‌ای و ترازیت بین‌المللی، و حوزه‌ی انرژی» خواهد کوشید و دیپلماسی انرژی را به طریقی مؤثر به کار خواهد گرفت. «تداوم روابط مستحکم با چین و روسیه، و گسترش همکاری با اقتصادهای نوظهور نظیر هند، اندونزی، آفریقای جنوبی و برزیل»، «تسهیل مرادوات تجاری و اقتصادی با همسایگان، به‌خصوص در نقاط مرزی» و «کمک به مهار و حل معضلات اقلیمی و زیست محیطی از مسیر همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، و توجه ویژه به دیپلماسی آب» از دیگر برنامه‌های سیدعباس عراقچی در مقام وزیر امور خارجه است.

بیانیه مشترک سه کشور اروپایی

امانوئل مکران، رئیس‌جمهور فرانسه، اولاف شولتز، صدراعظم آلمان و کی‌یر استارمر، نخست‌وزیر بریتانیا با صدور بیانیه‌ای مشترک ضمن حمایت از آتش‌بس فوری در غزه و ارسال کمک‌های بدون محدودیت به این باریکه جنگ‌زده، از ایران و متحدانش خواستند که از هر اقدامی که باعث افزایش تنش شود خودداری کنند. رهبران سه کشور اروپایی، بدون اشاره به اقدامات تحریک‌آمیز اسرائیل در هفته‌های گذشته، ایران و متحدانشان را در صورت حمله، مسئول شکست مذاکرات احتمالی برای صلح تلقی کردند. در این بیانیه آمده است: «نبرد باید همین حالا متوقف شود، و همه گروهان‌هایی که هنوز توسط حماس نگهداری می‌شوند باید آزاد شوند. مردم غزه نیازمند رساندن و توزیع فوری و بدون محدودیت کمک‌ها هستند.» این بیانیه ادامه می‌دهد: «ما به شدت نسبت به افزایش تنش در منطقه نگران هستیم و در تعهدمان به کاهش تنش و ثبات منطقه‌ای متحد هستیم. در این خصوص و به‌صورت ویژه، ما از ایران و متحدانش می‌خواهیم که از حمله و تشدید بیشتر تنش‌های منطقه‌ای اجتناب کنند و فرصت برای توافق آتش‌بس و آزادی گروهان‌ها را به خطر نیاندازند. آنها مسئولیت اقداماتی را که باعث به خطر افتادن این فرصت صلح و ثبات شود، بر عهده خواهند داشت.»

با حمله ایران آمادگی داشته‌باشند و با یک عملیات هماهنگ تعداد زیادی از پرتابه‌های ایران را رهگیری و سرنگون کنند. ایران تلاش می‌کند فعلاً این استراتژی روانی فعالی را که در پیش گرفته‌است ادامه دهد و اجازه ندهد کار به درگیری فراگیر و گسترده بکشد. نه آمریکایی‌ها در آستانه انتخابات علاقه‌مند به وقوع یک درگیری گسترده در خاورمیانه هستند و نه ایران به دلیل شرایط جاری در کشور از جمله شروع به کار یک دولت تازه، تمایلی به جنگ دارد. تنها کسی که به دنبال جنگ گسترده است، بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل است که به نظر می‌رسد ایران هم علاقه‌ای نداشته‌باشد که در زمین نتانیاهو بازی کند. باید منتظر باشیم تا ببینیم تحولات بین‌المللی به چه سمت و سویی می‌رود، مجموعه این اقدام نهایی ایران را رقم می‌زند. تا به امروز استراتژی روانی خود را که من به استراتژی نمودمال تعبیر می‌کنم، ایران به خوبی اجرا کرده است.

اردنی‌ها به دلیل میزبانی از تعداد قابل توجهی جمعیت آواره فلسطینی که بیش از ۶۰ درصد از کل جمعیت اردن را تشکیل می‌دهند، نسبت به رخدادهای سرزمین اشغالی بسیار آسیب‌پذیر هستند. اردن نقش قابل توجهی در بین کشورهای عربی در تاثیرگذاری در سیاست‌های کشورهای غربی دارد. اردنی‌ها لابی قوی در کشورهای غربی دارند و ارتباط بسیار خوبی با اروپا و آمریکا دارند و سفر وزیر خارجه اردن به ایران استفاده از همین مزیت نسبی بود.

تلفی اردنی‌ها این است که حالا که دود درگیری‌های فلسطین به چشم می‌رود، چرا سود سیاسی آن به حساب قطر و عمان برود. به همین دلیل هم تلاش می‌کنند با شنیدن حرف‌های ایران و بعد از آن تماس تلفنی پادشاه اردن با رئیس‌جمهور آمریکا نقش واسطه‌گری و پیام‌رسانی بر عهده بگیرند. مهم‌ترین کاری که اردنی‌ها می‌توانند بکنند، روغن کاری سیاسی است.

▼ مصر از هر فرمولی برای کاهش تنش در منطقه حمایت می‌کند

عبدالامیر نبوی تحلیل‌گر مسائل مصر مواضع مصر در قبال بحران فلسطین و تنظیم رابطه‌اش با اسرائیل، مبتنی بر چند متغیر است که در ادامه آنها را تشریح می‌کنم.

۱- مصر دنبال ایجاد یک موضع واحد عربی است. قاهره تلاش می‌کند که مواضع و سیاست‌هایش را همگام با کشورهای مهم و مؤثر عربی منطقه، به‌ویژه عربستان تنظیم کند.

۲- مصر تلاش می‌کند رابطه استراتژیک خود را با ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا حفظ کند و به سمتی حرکت نکند که معاهده مهم کمپ‌دیوید تضعیف شود. در نتیجه قاهره تلاش می‌کند به شیوه‌ای در خصوص منازعه فلسطین رفتار کند که معاهده کمپ‌دیوید به هم نخورد و رابطه استراتژیک با اروپا و آمریکا آسیب نبیند.

۳- مصر همواره، چه در زمان جنگ و چه در زمان صلح، خودش را به دلایل مختلف در پرونده فلسطین پیشرو و پرچمدار تلقی می‌کند و به همین دلیل تلاش می‌کند سیاست‌ها و اقدام‌هایی در پیش بگیرد که نقش و جایگاه سنتی و تاریخی‌اش در پرونده فلسطین به هم نخورد.

۴- مصر به فرمول دودولتی که مندرج در قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد است، پایبند است.

۵- قاهره همواره تلاش می‌کند که زبانه‌های بحران فلسطین، مسائل اقتصادی و امنیتی مصر را کمتر تحت تاثیر قرار دهد.

با توجه به عوامل ذکرشده، به نظر می‌رسد مواضع مصر نه‌تنها در قبال بحران اخیر بلکه اساساً در مورد پرونده فلسطین، روشن است.

مصر متوجه است که بالا گرفتن تنش میان اسرائیل و ایران، می‌تواند آسیب‌های زیادی برای قاهره به دنبال داشته‌باشد، کم‌اینکه همین امروز هم حملات حوثی‌ها باعث ناامن شدن مسیر تجارت در دریای سرخ شده است و درآمد مصر از عبور و مرور کشتی‌ها از کانال سوئز کاهش چشمگیری پیدا کرده و لطمه‌های زیادی به اقتصاد مصر وارد شده است. به همین دلیل مصر از هرگونه اقدام و فرمولی که باعث کاهش تنش‌ها بین فلسطینی‌ها و اسرائیلی‌ها از یک سو و اسرائیل و ایران از سوی دیگر شود، استقبال می‌کند. در تمام ۳۰۰ روز گذشته مصر تلاش داشت به‌عنوان یک میانجی بین اسرائیل و رهبران حماس عمل کند تا مسئله‌ای که به نحوی حل و فصل شود و با ایجاد آتش‌بس در جنگ غزه، احتمال گسترش جنگ در منطقه کاهش پیدا کند. سیاست‌های اعلانی و اعمالی مصر هم در این مدت نشانگر تلاش برای کاهش تنش‌ها بود.

سنت لبنان هم به دو دسته تقسیم می‌شوند. یک بخش سنتی از جامعه اهل سنت هستند که به‌صورت کلی به صلح و سازش علاقه‌مند هستند و ارتباطی با مقاومت و حزب‌الله ندارند. دسته دوم جریان‌های اسلام‌گرای اهل سنت هستند که بدنه و هواداران اخوان المسلمین را تشکیل می‌دهند و به دلیل حمایتی که از حماس و فلسطینی‌ها دارند، به صورت آشکار و پنهان از جریان مقاومت حزب‌الله حمایت می‌کنند. البته این حمایت از حزب‌الله در بین همه طایفه اهل سنت وجود ندارد. شیعیان لبنان هم که موضع مشخصی دارند و عمدتاً از مقاومت حزب‌الله حمایت می‌کنند.

بنابراین به محض اینکه در جنوب لبنان درگیری ایجاد می‌شود یا احتمال درگیری رخ می‌دهد، شاهد موضع‌گیری طوائف در رابطه با درگیری‌ها هستیم. در جریان‌های اخیر هم به همین شکل بود. در جریان‌های اخیر هم جریان‌های منتسب به سمیر جعجع و بخشی از مسیحیان لبنان با هرگونه درگیری در لبنان که موجب گسترش دامنه جنگ شود و به بیروت یا بخش‌های دیگر لبنان خارج از منطقه محدود جنوب لبنان کشیده‌شود، رسماً مخالفت کردند. این گروه‌ها ارتش لبنان را هم تحت فشار قرار می‌دهند تا به حزب‌الله اجازه ندهد که یک‌طرفه از جانب لبنان با اسرائیل درگیر شود.

اما خود حزب‌الله در جنوب جایگاه خاصی دارد. فارغ از دیدگاه رهبران سیاسی، اکثر مردم لبنان هم این موضوع را پذیرفته‌اند و مقاومت را به رسمیت می‌شناسند. هر یک از دولت‌های لبنان هم زمانی که روی کار می‌آیند با تبصره‌هایی که در برنامه کاری دولت خود به تصویب پارلمان می‌رسانند، مقاومت را جزئی از بدنه لبنان و بخشی از نظام لبنان تلقی می‌کنند و سلاح مقاومت را بخشی از ساختار دفاعی لبنان تلقی می‌کنند. بیش از ۲۰ سال است که مشروعیت نیروهای مسلح حزب‌الله به‌عنوان بخشی از حاکمیت لبنان به رسمیت شناخته‌شده و حکومت لبنان از آن حمایت می‌کند. امروز هم اگر مواضع نجیب میقاتی را بررسی کنیم، می‌بینیم که فضایی که از درگیری ترسیم می‌کند به شکلی است که همه مردم لبنان را شامل شود، اما در نهایت به نوعی از نیروهای مقاومت در جنوب حمایت می‌کند. از آنجا که حزب‌الله هم در پارلمان حضور دارد و هم در دولت نجیب میقاتی نماینده دارد، دولت به ناگزیر از جریان مقاومت حمایت می‌کند.

▼ اردن طرف اسرائیل را نمی‌گیرد

نصرت‌الله تاجیک سفیر پیشین ایران در اردن اردنی‌ها بیش از هر چیز دنبال این هستند که تنش در منطقه افزایش پیدا نکند. چراکه هر چقدر تنش در منطقه افزایش پیدا کند، امنیت و اقتصاد اردن بیشتر به خطر می‌افتد. به همین سبب امان علاقه‌مند است که تا جایی که ممکن است از طریق مذاکره و گفت‌وگو مسائل جاری حل و فصل شود و نه از طریق درگیری مسلحانه و جنگ. اردن اگر اراده کافی از خود نشان دهد و مانند بار گذشته عمل نکند که جلوی پرتابه‌های ایران را گرفت، اما نسبت به اقدام اسرائیل چشم‌پوشی کرد، می‌تواند به صورت مستقیم در جلوگیری از گسترش جنگ نقش بازی کند. البته اردن هرگونه کمک را به اسرائیل در زد و خورد‌های فروردین و اردیبهشت امسال بین ایران و اسرائیل تکذیب کرده است و ادعا کردند که اگر اسرائیل اقدامی هم انجام داده‌باشد با استفاده از آسمان سوریه انجام داده است.

شنیده‌ها حاکی از این است که کشورهای عربی از جمله عربستان سعودی و اردن معتقدند که در صورت وقوع درگیری جدید، آسمان‌شان را برای استفاده دو طرف ممنوع کنند و نه به ایران و نه به اسرائیل اجازه استفاده از آسمان‌شان برای حمله به یکدیگر ندهند. اما در صورت وقوع درگیری من‌بعید می‌دانم خیلی عملی باشد که هیچ پرتابه و پرند‌ای از آسمان‌های کشورهای عربی استفاده نکند.

در اجلاس اخیر سازمان همکاری اسلامی، به نظر می‌رسد که اعراب مانند بار گذشته و بهار امسال عمل نکنند و خیلی وارد همکاری با متحدان غربی اسرائیل برای سرنگونی پرتابه‌های ایرانی یا بازداشتن ایران از حمله نشوند. بار گذشته عربستان سعودی، امارات متحده عربی، ترکیه و البته اردن همکاری خیلی نزدیکی با آمریکا داشتند و به لحاظ لجستیک و در اختیار قرار دادن آسمان کاملاً با متحدان غربی اسرائیل همکاری کردند. به نظر نمی‌رسد که کشورهای عربی مانند عملیات «وعده صادق» در زمین اسرائیل بازی کنند. البته هنوز هیچ قرینه و شاهد و موضع‌گیری علنی در این مورد وجود ندارد، اما شنیده‌ها و برداشت‌هایی که از اظهارنظرهای طرف‌های عربی در اجلاس اضطراری سازمان همکاری اسلامی شد و مطالبی که به رسانه‌ها درز کرده است، می‌توان چنین فرضیه‌ای را در نظر گرفت. به نظر می‌رسد که ایران هم الگوی رفتاری متفاوتی را نسبت به عملیات «وعده صادق» در پیش بگیرد. ایران هم تجربیاتی را نسبت به عملیات قبلی کسب کرده است و هم قصد ندارد اتفاقی بیفتد که آنها کاملاً برای مقابله

بسیاری از کشورهای عربی منطقه بعد از دو دهه تنش و بحران در منطقه، اشغال عراق توسط آمریکا و پس از آنها خیزش‌های موسوم به بهار عربی در منطقه، تلاش‌های خود را برای بازگشت ثبات و استفاده از آرامش نسبی در منطقه برای توسعه اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی آغاز کرده‌اند. جنگ ایران و اسرائیل می‌تواند یک کابوس برای اعراب باشد که بار دیگر منطقه را به دوران تنش باز می‌گرداند و زمینه‌های رشد و توسعه اقتصادی و سرمایه‌گذاری خارجی را محدود می‌کند.

چنین فرآیندی به نفع فلسطینی‌ها هم هست.

مجموع موارد اشاره شده عربستان را به سمت مخالفت با درگیری در خاورمیانه سوق می‌دهد. در دوره اخیر عربستان سعودی رویکرد نسبتاً معقولی را دنبال می‌کند که خواهان جلوگیری از وقوع درگیری و تلاش کاهش تنش در منطقه است که بیش از هر چیز ناشی از نگاه عربستان به منافع خودش و کاهش هزینه‌ها برای توسعه و جذب سرمایه‌گذاری در این کشور است.

▼ جنددستی در لبنان

محمد ایرانی

کاردار پیشین ایران در لبنان

زمانی که ما از لبنان صحبت می‌کنیم از یک جامعه سیاسی چندپاره حرف

می‌زنیم. ترکیب سیاسی دولت لبنان به لحاظ طایفه‌ای، ترکیبی متفاوت از همه دولت‌های جهان است. در حال حاضر دولت مستقر در لبنان، دولت موقت و پیشبرد امور است و به دلیل اختلاف‌نظرهای سیاسی پس از قریب به دو سال هنوز رئیس‌جمهور لبنان تعیین نشده است و دولتی با اختیارات کامل در این کشور مستقر نیست. دولت نجیب میقاتی، که در دوران میشل عون، رئیس‌جمهور سابق به عنوان نخست‌وزیر رسمی کشور انتخاب شده بود، پس از ۳۱ اکتبر ۲۰۲۲ به‌عنوان دولت پیشبرد امور، همچنان کار را در اختیار دارد.

در لبنان موضوع منازعه جاری در خاورمیانه و به‌خصوص احتمال وقوع جنگ میان اسرائیل و ایران از درجه حزب‌الله لبنان دیده می‌شود. چراکه حزب‌الله متحد نزدیک ایران است و هرگونه درگیری میان ایران و اسرائیل طبیعتاً باعث درگیری بیشتر حزب‌الله لبنان در جنگ خواهد شد.

لبنان در رابطه با مسائل سیاسی و امنیتی مربوط به منطقه، با چنددستگی مواجه است و هر کدام از طوائف دیدگاه خاص خودشان را نسبت به مسائل منطقه دارند. طوائف از نظر قدرت پنهان، از دولت هم قدرتمندتر هستند. در مسائل امنیتی و سیاسی طوائف به دولت خط می‌دهند و برای حکومت تعیین تکلیف می‌کنند. بخشی از جامعه لبنان که از مسیحیان هستند، به صورت سنتی با هرگونه درگیری در جنوب لبنان بین حزب‌الله و اسرائیل مخالف هستند. جریان‌های کتائب و قوات لبنانی، اساساً پشت پرده از گذشته ارتباط وسیعی با اسرائیل دارند. این دسته از طوائف نه با قدرت گرفتن حزب‌الله میانه خوبی دارند و نه از درگیری شدن مجموعه لبنان با اسرائیل حمایت می‌کنند. اگرچه این گروه‌ها از درگیری استقبال نمی‌کنند، اما شکل خاصی از درگیری محدود به جنوب لبنان که باعث تضعیف و حتی نابودی حزب‌الله و مقاومت استقبال می‌کنند. جامعه اهل

▼ جنددستی در لبنان

محمد ایرانی

کاردار پیشین ایران در لبنان

زمانی که ما از لبنان صحبت می‌کنیم از یک جامعه سیاسی چندپاره حرف

می‌زنیم. ترکیب سیاسی دولت لبنان به لحاظ طایفه‌ای، ترکیبی متفاوت از همه دولت‌های جهان است. در حال حاضر دولت مستقر در لبنان، دولت موقت و پیشبرد امور است و به دلیل اختلاف‌نظرهای سیاسی پس از قریب به دو سال هنوز رئیس‌جمهور لبنان تعیین نشده است و دولتی با اختیارات کامل در این کشور مستقر نیست. دولت نجیب میقاتی، که در دوران میشل عون، رئیس‌جمهور سابق به عنوان نخست‌وزیر رسمی کشور انتخاب شده بود، پس از ۳۱ اکتبر ۲۰۲۲ به‌عنوان دولت پیشبرد امور، همچنان کار را در اختیار دارد.

در لبنان موضوع منازعه جاری در خاورمیانه و به‌خصوص احتمال وقوع جنگ میان اسرائیل و ایران از درجه حزب‌الله لبنان دیده می‌شود. چراکه حزب‌الله متحد نزدیک ایران است و هرگونه درگیری میان ایران و اسرائیل طبیعتاً باعث درگیری بیشتر حزب‌الله لبنان در جنگ خواهد شد.

لبنان در رابطه با مسائل سیاسی و امنیتی مربوط به منطقه، با چنددستگی مواجه است و هر کدام از طوائف دیدگاه خاص خودشان را نسبت به مسائل منطقه دارند. طوائف از نظر قدرت پنهان، از دولت هم قدرتمندتر هستند. در مسائل امنیتی و سیاسی طوائف به دولت خط می‌دهند و برای حکومت تعیین تکلیف می‌کنند. بخشی از جامعه لبنان که از مسیحیان هستند، به صورت سنتی با هرگونه درگیری در جنوب لبنان بین حزب‌الله و اسرائیل مخالف هستند. جریان‌های کتائب و قوات لبنانی، اساساً پشت پرده از گذشته ارتباط وسیعی با اسرائیل دارند. این دسته از طوائف نه با قدرت گرفتن حزب‌الله میانه خوبی دارند و نه از درگیری شدن مجموعه لبنان با اسرائیل حمایت می‌کنند. اگرچه این گروه‌ها از درگیری استقبال نمی‌کنند، اما شکل خاصی از درگیری محدود به جنوب لبنان که باعث تضعیف و حتی نابودی حزب‌الله و مقاومت استقبال می‌کنند. جامعه اهل